

Список використаних джерел:

1. Благов Ю.Е. Генезис концепции корпоративной социальной ответственности. Вестник Санкт-Петербургского университета. 2006. Сер. 8. Вып. 2. С. 3–24.
2. Богатырев М.Р. Организационная культура: сущность и роль в системе управления: дис. ... к. э. н. Москва: МГУ, 2005.
3. Євтушевський В.А. Корпоративне управління. К.: Знання, 2006. 406 с.
4. Клейнер Г.Б. Развитие теории экономических систем и ее применение в корпоративном и стратегическом управлении. М.: ЦЭМИ РАН, 2010. 59 с.
5. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа. М.: Вильямс, 2004.
6. Корпоративна культура: навч. посіб. / Г.Л. Хаєт, О.Л. Єськов, С.В. Ковалевський та ін.; за ред. Г.Л. Хаєта. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 403 с.

УДК 658.14

Чеснакова Л.С.,
кандидат економічних наук,
професор кафедри менеджменту,
Національний транспортний університет
Малахова Ю.А.,
асистент кафедри менеджменту,
Національний транспортний університет

ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Чеснакова Л.С., Малахова Ю.А. Діагностика інвестиційної активності підприємства. У статті запропоновано механізм діагностування інвестиційної активності підприємств, який включає оцінку як поточного стану інвестиційної активності, так і перспектив його зростання. Встановлено, що діагностика поточного стану оцінюється рівнем, динамікою та ефективністю інвестиційної активності підприємства. Діагностика перспективного стану передбачає визначення можливостей підвищення інвестиційної активності в майбутньому. Запропоновано алгоритм розрахунку сум власних джерел фінансування, а також сукупність показників, що оцінюють можливості використання позикових коштів для фінансування потреб інвестиційної діяльності.

Ключові слова: діагностика, інвестиції, інвестиційна активність, інвестиційна діяльність, підприємство.

Чеснакова Л.С., Малахова Ю.А. Диагностика инвестиционной активности предприятия. В статье предложен механизм диагностики инвестиционной активности предприятий, который включает оценку как текущего состояния инвестиционной активности, так и перспектив его роста. Установлено, что диагностика текущего состояния оценивается уровнем, динамикой и эффективностью инвестиционной активности предприятия. Диагностика перспективного состояния предполагает определение возможностей повышения инвестиционной активности в будущем. Предложен алгоритм расчета сум собственных источников финансирования, а также совокупность показателей, оценивающих возможности использования заемных средств для финансирования потребностей инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: диагностика, инвестиции, инвестиционная активность, инвестиционная деятельность, предприятие.

Chesnakova L.S., Malakhova J.A. Diagnostics of company investment activity. The given paper presents the mechanism for diagnostics of company's investment activity incorporating assessment of both current investment activity and prospects for its growth. It is found that the level, dynamics and efficiency of company's investment activity are the measures to assess the current state. Diagnostics of the prospects provides for defining opportunities for increase of investment activity in the future. The authors propose the algorithm of calculation of owned funding sources, as well as the variety of indicators to assess the opportunities of using credit facilities to satisfy investment activity needs.

Key words: diagnostics, investments, investment activity, investment activities, enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвиток будь-якої господарюючої одиниці передусім залежить від її інвестиційної активності. Саме тому виникає

необхідність розроблення механізму діагностування інвестиційної активності підприємства, що дасть змогу комплексно оцінити її рівень з урахуванням не лише

динаміки і структури інвестицій, їх ефективності, а й здатності підприємства забезпечувати в подальшому активізацію діяльності у сфері інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці не мають єдиної думки стосовно методичних підходів до оцінювання рівня інвестиційної активності підприємств. Так, О.М. Матрос пропонує оцінювати інвестиційну активність за рівнем та динамікою зміни розміру та структури інвестицій [1] і не враховує їх результативність. К. Кравченко, крім рівня та динаміки інвестицій, пропонує оцінювати рівень фінансування та спрямованості інвестицій, а також ефективність капітальних вкладень [2]. Скоріше за все, треба враховувати не рівень фінансування, а його можливості, що дасть змогу передбачити динаміку інвестиційної активності. Н.В. Замятіна вважає доцільним оцінювати інвестиційну активність за показниками відтворення та фінансування простого відтворення основних засобів [3]. Незрозуміло, чому автор пропонує враховувати фінансування виключно простого відтворення. Д.А. Самодурова оцінює інвестиційну активність за показниками, які, на її думку, характеризують інтенсивність та ефективність інвестиційної діяльності підприємства [4]. Пропозиції Д.А. Самодурової є слушними за винятком того, що вона не пропонує враховувати можливості фінансування інвестиційних витрат за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. Підхід О.М. Виборової та Е.А. Саляхової базується на оцінці інвестиційної активності підприємства за показниками економічної стійкості підприємства, наявності потенціалу розвитку та значних вільних оборотних коштів, що ефективно інвестуються [5]. Неясно, якими показниками автори пропонують оцінювати економічну стійкість, потенціал розвитку підприємства і чому вільні оборотні кошти є джерелом інвестування.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розроблення та вдосконалення методики діагностики інвестиційної активності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Діагностика інвестиційної активності підприємства займає чільне місце в управлінні інвестиціями (рис. 1). Розроблена методика базується на використанні балансового і структурно-індексного методів. Як інформаційне джерело для визначення інвестиційної активності використана фінансова звітність підприємств.

Рис. 1. Модель управління інвестиційною активністю підприємства

В основу розробленого алгоритму діагностики покладена ідея відокремлення діагностування поточного і перспективного стану інвестиційної активності (рис. 2).

Рис. 2. Алгоритм діагностики інвестиційної активності підприємства

Оцінка поточного стану включає діагностування рівня, динаміки та ефективності інвестиційної активності, а оцінка перспективного стану базується на оцінці фінансових можливостей інвестування.

Основа діагностування становлять відповідні показники. Алгоритм їх розрахунку для оцінки рівня і динаміки інвестиційної активності наведено в табл. 1.

Діагностику рівня і динаміки інвестиційної активності підприємства варто розпочинати з оцінки динаміки капітальних, довгострокових і короткострокових фінансових інвестицій, витрат грошових коштів на придбання фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів за допомогою абсолютного рівня їх приросту (рядки 1–4 табл. 1). Позитивну оцінку інвестиційної активності можна надати за умови наявності витрат грошових коштів на придбання необоротних активів і фінансових інвестицій. Якщо у звітному періоді таких витрат немає, то спостерігається нульове або від'ємне значення абсолютного приросту капітальних та фінансових інвестицій, що свідчить про відсутність інвестиційної активності.

Оцінку динаміки інвестиційної активності доцільно доповнити результатами контролю мінливості витрат грошових коштів на придбання фінансових інвестицій, необоротних активів за допомогою коефіцієнта варіації (рядки 5, 6 табл. 1). Якщо значення коефіцієнта не перевищує 30%, то витрати за період, що аналізується, близькі до середніх і можна стверджувати про стійкий характер інвестиційної діяльності в частині капітальних чи фінансових інвестицій.

Рівень інвестиційної активності опосередковано характеризують коефіцієнти зносу та оновлення основних засобів, амортизації нематеріальних активів (рядки 7, 8 табл. 1). Об'єктивну оцінку коефіцієнта зносу дасть його порівняння з граничним значенням, що становить 0,5, або 50%: якщо коефіцієнт переви-

щусь граничний рівень, то процес зносу нематеріальних активів випереджає процес їх оновлення; і навпаки, за значення коефіцієнта меншого за 0,5 спостерігається випередження процесу оновлення активів порівняно з рівнем їх зносу за звітний період.

Темпи оновлення необоротних активів також відображає частка інвестицій в основному капіталі, що розраховується співвідношенням здійснених у поточному періоді інвестицій до суми необоротних активів (рядок 9 табл. 1). Чим вищий показник, тим швидше відбувається оновлення відповідних активів.

Наступним кроком діагностування інвестиційної активності підприємства є оцінка рівня ефективності інвестиційної діяльності, який характеризують показники, наведені в табл. 2.

Інвестиційна активність може бути позитивно оцінена лише за умови ефективної інвестиційної діяльності. Водночас визначення показника, який би безпосередньо характеризував ефективність інвестиційної діяльності у звітному періоді, неможливе з огляду на такі причини:

- наявність часового розриву між періодом здійснення інвестицій і періодом отримання віддачі від них;
- неможливість визначити ту частину прибутку звітного періоду, отримання якої зумовлене введенням у дію капітальних інвестицій.

Тому всі показники ефективності інвестиційної діяльності носять опосередкований характер.

Оскільки метою капітальних інвестицій є збільшення прибутковості основної діяльності, то їх ефек-

Таблиця 1

Показники оцінки рівня і динаміки інвестиційної активності підприємства

№ за/п	Показник	Алгоритм розрахунку	Позначення (рядок фінансової звітності)
1.	Абсолютний приріст капітальних інвестицій ($П_{кв}$)	$П_{кв} = КВ_k - КВ_n$	$КВ_k, КВ_n$ – капітальні інвестиції відповідно на кінець (р. 1005, г. 4) і початок періоду (р. 1005, г. 3)
2.	Абсолютний приріст витрат грошових коштів на придбання необоротних активів ($П_{впна}$)	$П_{впна} = ВПНА_1 - ВПНА_0$	$ВПНА_1, ВПНА_0$ – витрати на придбання необоротних активів відповідно у поточному і попередньому періодах (р. 3260)
3.	Абсолютний приріст фінансових інвестицій ($П_{фi}$)	$П_{фi} = (ДФI_k + ПДФI_k) - (ДФI_n + ПДФI_n)$	$ДФI_k, ДФI_n$ – довгострокові фінансові інвестиції відповідно на кінець (р. 1030, г. 4+р.2035, г. 4) і початок (р. 1030, г. 3+р. 2035, г. 3) періоду; $ПДФI_k, ПДФI_n$ – поточні фінансові інвестиції відповідно на кінець (р. 1110, г. 4) і початок (р. 1110, г. 3+р.) періоду
4.	Абсолютний приріст витрат грошових коштів на придбання фінансових інвестицій ($П_{впфi}$)	$П_{впфi} = ВПФI_1 - ВПФI_0$	$ВПФI_1, ВПФI_0$ – витрати на придбання фінансових інвестицій відповідно у поточному і попередньому періодах (р. 3255)
5.	Коефіцієнт варіації витрат грошових коштів на придбання, необоротних активів та майнових комплексів ($v_{впна}$)	$v_{впна} = \frac{\sigma}{\overline{ВПНА}} \cdot 100$ $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (ВПНА - \overline{ВПНА})^2}{n}}$	σ – середнє квадратичне відхилення; $ВПНА, \overline{ВПНА}$ – витрати на придбання необоротних активів відповідно поточні і середні; n – тривалість періоду, за який здійснюється розрахунок середнього квадратичного відхилення
6.	Коефіцієнт варіації витрат грошових коштів на придбання фінансових інвестицій ($v_{впфi}$)	$v_{впфi} = \frac{\sigma}{\overline{ВПФI}} \cdot 100$ $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (ВПФI - \overline{ВПФI})^2}{n}}$	$ВПФI, \overline{ВПФI}$ – витрати на придбання фінансових інвестицій відповідно поточні і середні
7.	Коефіцієнт зносу основних засобів ($К_{зоз}$)	$К_{зоз} = \frac{ЗОЗ_k}{ПВОЗ_k}$	$ЗОЗ_k$ – знос основних засобів на кінець періоду (р. 1012, г. 4); $ПВОЗ_k$ – первісна вартість основних засобів на кінець періоду (р.1011, г. 4)
8.	Коефіцієнт амортизації нематеріальних активів ($К_{зна}$)	$К_{зна} = \frac{НАНА_k}{ПВНА_k}$	$НАНА_k$ – накопичена амортизація нематеріальних активів на кінець періоду (р. 1002, г. 4); $ПВНА_k$ – первісна вартість нематеріальних активів на кінець періоду (р.1001, г. 4)
9.	Коефіцієнт оновлення необоротних активів ($К_{она}$)	$К_{она} = \frac{ВПНА_1}{ПВОЗ_k + ПВНА_k}$	

Показники оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства

№ за/п	Показник	Алгоритм розрахунку	Позначення (рядок фінансової звітності)
1.	Рентабельність основної діяльності (Род)	$R_{од} = \frac{ВП - АдВ - ВЗ}{С + АдВ + ВЗ}$	ВП – валовий прибуток (р. 2090); АдВ – адміністративні витрати (р.2130); ВЗ – витрати на збут (р.2150); С – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (р.2050)
2	Фондовіддача (ФВ)	$ФВ = \frac{ЧД}{(НА_n + ОЗ_n + НА_k + ОЗ_k) / 2}$	ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (р.2000); НА _n , НА _k – залишкова вартість нематеріальних активів відповідно на початок (р.1000, г.3) і кінець періоду (р.1000, г.4); ОЗ _n , ОЗ _k – залишкова вартість основних засобів відповідно на початок (р.1010 г.3) і кінець періоду (р.1010, г.4)
3.	Рентабельність необоротних і оборотних засобів (Рноз)	$R_{ноз} = \frac{П_{од}}{(НА_n + ОЗ_n + З_n + НА_k + ОЗ_k + З_k) / 2}$	П _{од} – прибуток від операційної діяльності (р.2190); З _n , З _k – вартість запасів відповідно на початок (р.1100, г.3) і кінець (р.1100, г.4) періоду
4.	Рентабельність фінансових інвестицій (Рфі)	$R_{фі} = \frac{ДУК + Д + В}{(ДФI_n + ОПFI_n + ДFI_k + ПФI_k) / 2}$	ДУК – дохід від участі в капіталі (р.2200); Д, В – отримані відповідно дивіденди і проценти (р. 2220)
5.	Рентабельність власного капіталу (Рвк)	$R_{вк} = \frac{ЧП}{(ВК_n + ВК_k) / 2}$	ЧП – чистий прибуток (р.2350); ВК _n , ВК _k – вартість власного капіталу відповідно на початок (р.1495, грф.3) і кінець (р.1495, грф.4) періоду

тивність передусім може бути оцінена за динамікою рентабельності основної діяльності (рядок 1 табл. 2), яка показує, скільки копійок прибутку приносить підприємству кожна гривня, витрачена для здійснення основної діяльності. За світовими стандартами рівень цього показника, що підтверджує доцільність бізнесу, становить 5%.

Важливим показником, який характеризує ефективність використання необоротних активів, є фондовіддача (рядок 2 табл. 2). Позитивну оцінку інвестиційна активність може отримати за значення фондовіддачі, що перевищує одиницю.

Насамкінець інвестиційну активність у частині капітальних вкладень можна опосередковано охарактеризувати показником рентабельності необоротних і оборотних засобів (рядок 3 табл. 2). Він показує, скільки гривень прибутку від операційної діяльності підприємство отримує з кожної гривні залишкової вартості нематеріальних і основних засобів, а також вартості запасів. За позитивними значеннями рентабельності, а також трендом її зростання можна стверджувати, що підприємство ефективно займається інвестиційною діяльністю, спрямованою на власний розвиток.

Ефективність фінансових інвестицій можна оцінити також за допомогою показника їх рентабельності (рядок 4 табл. 2). При цьому як прибуток використовуються дані про дохід від участі в капіталі асоційованих, спільних та дочірніх підприємств, а також одержані дивіденди і відсотки. Прибуток порівнюється із середньою вартістю довгострокових і поточних фінансових інвестицій.

Вищенаведені показники ефективності доцільно доповнити показником фінансової рентабельності, який передбачає порівняння чистого прибутку від гос-

подарської діяльності підприємства із середньою вартістю його власного капіталу (рядок 5 табл. 2). Даний показник передусім характеризує привабливість бізнесу для потенційних інвесторів, оскільки свідчить про можливість отримання дивідендів на вкладений капітал. Динаміка даного показника дасть змогу зрозуміти зміни в прибутковості. Оптимальним є постійне збільшення показника, викликане зростанням прибутку, який генерується на одиницю інвестованого капіталу. Проте необхідно враховувати, що підвищення коефіцієнта може бути викликане зменшенням суми власного капіталу, що є негативною тенденцією. Причинами зменшення власного капіталу можуть стати вилучення акцій, збиткова діяльність або заміщення власного капіталу позиковим. Отримані результати необхідно порівнювати або з індикативними (середніми в галузі, сфері бізнесу тощо), або з нормативно заданими параметрами, зафіксованими в планових документах підприємства.

Вважається, що прибутковість бізнесу не повинна бути нижчою за прибутковість фінансових вкладень, адже ризики в бізнесі завжди вищі за ризики, що існують під час вкладення коштів у цінні папери або відкриття банківського депозиту.

Діагностика перспективного стану інвестиційної активності передбачає діагностування фінансових можливостей підвищення рівня інвестиційної активності. Відповідні показники наведено в табл. 3.

Підвищення рівня інвестиційної активності підприємства можливе передусім за рахунок власних джерел фінансування, основними з яких є тезаврований (накопичений) прибуток і амортизаційні відрахування. Використання власних коштів порівняно з позиковими забезпечує фінансову стійкість під-

Показники, що характеризують можливості підвищення інвестиційної активності підприємства

№ за/п	Показник	Алгоритм розрахунку	Позначення (рядок фінансової звітності)
1	Коефіцієнт тезаврації прибутку (Ктп)	$K_{тп} = (ЧП - ВВ) / ЧП$	ЧП – чистий прибуток (р.4200, г. 7); ВВ – виплати власникам (дивіденди в грошовій формі) (р.4200, г. 7)
2	Коефіцієнт акумуляції тезаврованого прибутку і амортизаційних відрахувань (Как)	$K_{ак} = (ЧП - ВВ + АВ) / ЧГП_о$	АВ – амортизаційні відрахування (р.2515); ЧГП _о – чистий грошовий потік від операційної діяльності (р.3195)
3	Коефіцієнт акумуляції амортизаційних відрахувань (Какав)	$K_{акав} = \frac{АВ}{ЧГП_о}$	
4	Частка акумульованих власних коштів у структурі інвестиційних витрат (Квкв)	$K_{вкв} = \frac{ЧП - ВВ + АВ}{ВПНА + ВПФІ}$	$(ЧП - ВВ + АВ)_а$ – акумульовані тезаврований прибуток і амортизаційні відрахування
5	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (Ккпк)	$K_{кпк} = \frac{ДК + КК + КВВ + КЗДК}{А}$	ДК – довгострокові кредити на початок чи кінець періоду (р. 1510); КК – короткострокові кредити на початок чи кінець періоду (р. 1600); КВВ – комерційні векселі видані на початок чи кінець періоду (р. 1605); КЗДК _п , КЗДК _к – короткострокова заборгованість за довгостроковими кредитами на початок чи кінець періоду (р. 1610); А – активи на початок чи кінець періоду (р.1300)
6	Операційна рентабельність активів ОРа	$OPa = \frac{П_о \cdot 100\%}{(ВК_п + ПК_п + ВК_к + ПК_к) / 2}$ $ПК_п = ДК_п + КК_п + КВВ_п + КЗДК_п$ $ПК_к = ДК_к + КК_к + КВВ_к + КЗДК_к$	ДК _п , ДК _к – довгострокові кредити відповідно на початок (р. 1510, г.3) і кінець (р. 1510, г.4) періоду; КК _п , КК _к – короткострокові кредити відповідно на початок (р. 1600, г.3) і кінець (р. 1600, г.4) періоду; КВВ _п , КВВ _к – комерційні векселі, видані на початок (р. 1605, г.3) і кінець (р. 1605, г.4) періоду; КЗДК _п , КЗДК _к – короткострокова заборгованість за довгостроковими кредитами відповідно на початок (р. 1610, г.3) і кінець (р. 1610, г.4) періоду
7	Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	$K_{пл} = \frac{ОА}{ПЗЗ}$	ОА – оборотні активи на початок чи кінець періоду (р. 1195); ПЗЗ – поточні зобов'язання і забезпечення на початок чи кінець періоду – (р. 1695)

приємства, знижує ризик неплатоспроможності та банкрутства.

Оцінка можливостей підвищення рівня інвестиційної активності за рахунок власних джерел передбачає, в першу чергу, визначення рівня тезаврації чистого прибутку за допомогою відповідного коефіцієнта (рядок 1 табл. 3), який показує частку тезаврованого прибутку в загальному обсязі чистого прибутку і характеризує дивідендну та інвестиційну політику підприємства. Очевидно, що чим вище коефіцієнт, тим більший потенціал інвестиційної активності підприємства.

Використання амортизаційних відрахувань для оновлення необоротних активів є більш гарантованим джерелом, аніж можливості використання прибутку.

Це пояснюється тим, що на відміну від прибутку, використання якого на інвестиційні цілі можливе лише за рішенням власників підприємства, амортизаційні відрахування у повному обсязі призначенні для фінансування капітальних вкладень. Водночас тезаврований прибуток і амортизаційні відрахування можуть бути використані за нецільовим призначенням, а саме для фінансування потреб операційної діяльності, якщо грошові надходження від неї (без урахування прибутку і амортизаційних відрахувань) менші за грошові виплати. У цьому разі скорочуються можливості фінансування інвестиційних програм підприємства за рахунок власних коштів, а отже, знижується інвестиційна активність підприємства.

Для оцінки цільового використання тезаврованого прибутку і амортизаційних відрахувань розроблена відповідна блок-схема, наведена на рис. 3.

У блок-схемі використані такі умовні позначення:

ЧГПо – чистий грошовий потік від операційної діяльності;

$K_{ак}^{пав}$ – коефіцієнт акумуляції тезаврованого прибутку і амортизаційних відрахувань для фінансування капітальних інвестицій (рядок 2 табл. 3);

$K_{ак}^{AB}$ – коефіцієнт акумуляції амортизаційних відрахувань для фінансування капітальних інвестицій (рядок 3 табл. 3);

ТП – тезаврований прибуток;

AB – амортизаційні відрахування.

За першим варіантом чистий грошовий потік у звітному періоді має від'ємне значення, тобто тезаврований прибуток і амортизаційні відрахування повністю використані за нецільовим призначенням, а саме для покриття додаткових потреб операційної діяльності.

Наступні варіанти характеризуються позитивним значенням чистого грошового потоку. Якщо коефіцієнт акумуляції тезаврованого прибутку й амортизаційних відрахувань менший за одиницю або дорівнює їй, то власні джерела фінансування інвестиційної діяльності повністю використовуються за цільовим призначенням (варіант 2).

За значення $K_{ак}^{пав} > 1$ тезаврований прибуток і амортизаційні відрахування частково збережені для фінансування інвестиційної діяльності. При цьому якщо коефіцієнт акумуляції амортизаційних відрахувань менший за одиницю, то амортизаційні відрахування повністю збережені, а тезаврований прибуток збережено частково у сумі ЧГПо-AB (варіант 3). Якщо ж $K_{ак}^{AB} = 1$, то збережені тільки амортизаційні відрахування (варіант 4). І, насамкінець, за значення коефіцієнта, більшого за одиницю, для покриття потреб інвестиційної діяльності збережена тільки частина амортизаційних відрахувань у сумі чистого грошового потоку від операційної діяльності (варіант 5). Тезаврований прибуток і частково амортизаційні відрахування у сумі AB-ЧГПо спрямовані на покриття додаткових потреб операційної діяльності.

За наведеним алгоритмом може бути розрахована сума внутрішніх джерел фінансування інвестиційних витрат, акумульована для цільового використання. Відношення її до витрат на придбання необоротних активів характеризує можливість самофінансування підприємством інвестиційної діяльності (рядок 4 табл. 3).

Можливості запозичення коштів для фінансування потреб інвестиційної діяльності характеризують такі показники, як коефіцієнт концентрації позикового капіталу, операційна рентабельність активів, коефіцієнт поточної ліквідності.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу оцінює частку позикових коштів (довго- і короткострокових) у загальній сумі активів

підприємства (рядок 5 табл. 3). Як свідчить досвід високорозвинених країн, краще підтримували частку позикового капіталу на рівні 40% [6]. Зважаючи на значний рівень ризиків, гранична частка позикового капіталу в Україні повинна бути нижчою. Високий рівень коефіцієнта концентрації свідчить про обмежені можливості нових запозичень, що може призвести до стримування інвестиційної активності у майбутньому.

На запозичення коштів впливають ставки за кредитами, тому доцільно оцінити можливості сплати процентів за ними. Для цього доцільно скористатися показником операційної рентабельності активів, яка визначається відношенням прибутку від операційної діяльності до середньої вартості активів підприємства (без урахування кредиторської заборгованості та забезпечень) (рядок 6 табл. 3). Якщо рентабельність перевищує ставки за кредитами, то підприємство має можливість сплачувати проценти за позиченими коштами, а отже, активізувати інвестиційну активність.

Насамкінець, можливість запозичення короткострокових кредитів характеризує коефіцієнт поточної ліквідності (рядок 7 табл. 3). Якщо його значення не перевищує одиницю, то оборотних активів недостатньо для погашення поточних зобов'язань. Додатковим джерелом їх повного відшкодування стають необоротні активи, що є сигналом про фінансову кризу на підприємстві. Тому інвестиційна активність може підтримуватися і збільшуватися за рахунок короткострокових кредитів за умови, що коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює або перевищує нормативне значення, яке становить 2.

Висновки. Запропонована методика дає змогу комплексно оцінити поточний стан інвестиційної активності підприємства, визначити її перспективи, а отже, стати важливим інструментом прийняття рішень у сфері управління реальними і фінансовими інвестиціями.

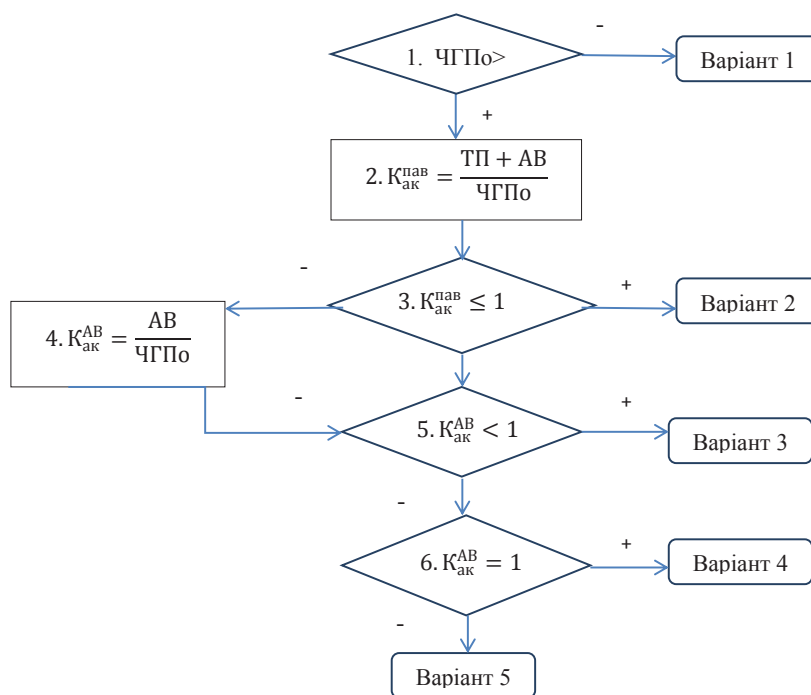

Рис. 3. Блок-схема алгоритму оцінки цільового використання тезаврованого прибутку і амортизаційних відрахувань

Список використаних джерел:

1. Матрос О.М. Аналіз інвестиційної діяльності підприємств: теорія та методологія: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. К., 2011. 20 с.
2. Кравченко К.В. Інвестиційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення (на прикладі підприємств добувної промисловості): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08; ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». К., 2011. 15 с.
3. Зам'ятіна Н.В. Оцінка інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2014. Вип. 5. С. 91–96.
4. Самодурова Д.А. Теоретичні аспекти інвестиційної активності підприємств. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/127429/15-Samodurova.pdf?sequence=1>.
5. Выборова Е.Н., Салыхова Е.А. Методологические аспекты финансового анализа: особенности оценки инвестиционной активности организаций. Аудитор. 2013. Вип. 11. С. 64–68.
6. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник / под ред. Е.С. Стояновой; 5-е изд., перераб. и доп. М.: Перспектива, 2001. 656 с.

УДК 336.741.236:338.45

Швец Ю.О.,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Запорізький національний університет

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Швец Ю.О. Управление грошовыми потоками від операційної діяльності промислових підприємств: чинники впливу та напрями вдосконалення. У статті проаналізовано теоретичні основи та особливості управління грошовими потоками на підприємствах. Виокремлено основні зовнішні та внутрішні фінансові чинники впливу на грошові потоки від операційної діяльності підприємства. Здійснено аналіз господарської діяльності підприємств України. Проведено дослідження грошових потоків промислових підприємств у розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Запропоновано основні напрями поліпшення управління грошовими потоками від операційної діяльності на промислових підприємствах.

Ключові слова: грошові потоки, управління грошовими потоками, чистий грошовий потік, операційна діяльність, внутрішні чинники, зовнішні чинники, промислові підприємства.

Швец Ю.А. Управление денежными потоками от операционной деятельности промышленных предприятий: факторы влияния и направления совершенствования. В статье проанализированы теоретические основы и особенности управления денежными потоками на предприятиях. Выделены основные внешние и внутренние финансовые факторы влияния на денежные потоки от операционной деятельности предприятия. Осуществлен анализ хозяйственной деятельности предприятий Украины. Проведено исследование денежных потоков промышленных предприятий в разрезе операционной, финансовой и инвестиционной деятельности. Предложены основные направления улучшения управления денежными потоками от операционной деятельности на промышленных предприятиях.

Ключевые слова: денежные потоки, управление денежными потоками, чистый денежный поток, операционная деятельность, внутренние факторы, внешние факторы, промышленные предприятия.

Shvets Y.O. Management of cash flows from operating activities of industrial enterprises: factors of influence and directions of improvement. The article analyzes the theoretical bases and peculiarities of cash flow management at enterprises. The main external and internal financial factors of influence on cash flows from operating activity of the enterprise are distinguished. The analysis of economic activity of enterprises of Ukraine is carried out. The research of cash flows of industrial enterprises in the context of operational, financial and investment activity was conducted. The main directions of improvement of cash flow management from operating activities at industrial enterprises are offered.

Key words: cash flows, cash flow management, net cash flow, operating activity, internal factors, external factors, industrial enterprises.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення функціонування та розвиток промислових підприємств пов'язані з рухом грошових коштів, залученням вну-

трішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів. Проведення дослідження процесу та механізму грошових потоків є важливим елементом у діяльності всіх